

УДК 330.3:339

Одарич А.С., здобувач освіти спеціальності 073 Менеджмент
Науковий керівник: Баранець Г.В., к.е.н., доцент кафедри менеджменту
(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)

ІННОВАЦІЇ В РОЗДРІБНІЙ ТОРГІВЛІ: ВИКЛИКИ, МОЖЛИВОСТІ ТА СТРАТЕГІЇ УСПІХУ

Сьогодні однією з головних умов успішного інноваційного розвитку сервісних компаній є наявність ефективної системи маркетингу та продажів. Ця система пов'язує компанії з кінцевими споживачами з метою постійного виявлення нових вимог клієнтів щодо якості послуг та товарів, що продаються.

Більшість інновацій у роздрібній торгівлі походять з країн з розвиненим сектором роздрібною торгівлі, таких як США, Західна Європа та Японія. Крім того, інноваційними формами торгівлі зараз є такі сучасні її форми, як гіпермаркети, супермаркети, магазини "Cash-and-Carry" та дисконтні магазини [1].

Національна федерація ритейлу (NRF) співпрацює з лідерами в галузі технологій роздрібною торгівлі, щоб забезпечити розуміння технологічних тенденцій і викликів та сприяти співпраці в галузі. Центр цифрових ризиків та інновацій при NRF є центром взаємодії для вирішення ключових технологічних питань, що мають важливе значення для політики та управління ризиками у світовій індустрії роздрібною торгівлі. Інноваційна лабораторія NRF демонструє новітні технології на ринку, включаючи найновіші програми в галузі штучного інтелекту, доповненої реальності, машинного навчання, розпізнавання облич та робототехніки [2].

З 2020 року ринок праці в секторі ритейлу та підходи компаній до найму та розвитку співробітників кардинально змінилися. Застарілі процеси та ініціативи були усунені, оскільки працівники вимагали більшої гнучкості. Крім того, галузь роздрібною торгівлі продовжувала шукати шляхи для впровадження інновацій за допомогою нових технологій, оскільки оцифрування стало домінуючим способом роботи в галузі.

Водночас стрімкий розвиток штучного інтелекту, доповненої/віртуальної реальності, робототехніки та мета-всесвіту створив безмежні можливості для ритейлерів підвищити ефективність своїх бізнес-моделей. Компанія Meta зробила високі ставки на метавсесвіт та його потенціал для революційних змін у всьому, включаючи різні сегменти роздрібною торгівлі. Нещодавні дослідження показали, що віртуальна реальність має дуже позитивний вплив на навчання та розуміння. Meta поєднує своє домінування на ринку метаверсії зі знаннями про те, як VR може забезпечити ефективне навчання для вирішення основних проблем ритейлу, пов'язаних із залученням, навчанням та утриманням співробітників.

Walmart була першою компанією, яка впровадила технологію віртуальної реальності, і є одним із прикладів того, як технології занурення зараз розгортаються для підтримки розвитку та навчання співробітників. Використовуючи цю технологію, співробітники Walmart захоплюються симуляцією реальних магазинів, роблячи процес навчання більш цікавим і ефективним [3].

Amazon ввела інноваційну технологію оплати в магазинах Whole Foods. Можна розраховуватися одним порухом долоні. Клієнти можуть зв'язати кредитну картку з відбитком долоні за допомогою системи Amazon One. Amazon One був запущений у вересні 2020 року. Він використовується в низці магазинів Amazon. У магазинах Go та Books покупці можуть оплачувати товари, приклавши долоню до скануючого пристрою. Для першого використання терміналу клієнтам необхідно прикріпити платіжну картку з відбитком долоні [4].

Необхідно також враховувати, що впровадження інновацій у роздрібній торгівлі пов'язане з певними проблемами: необхідністю підтримки соціального балансу (інновації передбачають скорочення робочого часу та місць), а також досить високими інвестиційними витратами. Трансформація магазинів вимагає готовності керівництва до радикальних змін у способі роботи.

Отже, враховуючи зарубіжний досвід розвитку підприємств роздрібною торгівлі, слід вказати на такі напрямки впровадження інновацій вітчизняними торговельними компаніями:

- удосконалити або створити новий спосіб надання послуг, пов'язаних з продажем товарів, як наприклад, компанія Amazon впроваджує технологію розпізнавання облич для персоналізованих рекомендацій продуктів. Коли клієнт переглядає товари на веб-сайті або в мобільному додатку, система автоматично аналізує його попередні покупки, інтереси та передбачує, які товари можуть бути для нього цікавими);

- створити новий спосіб обслуговування клієнтів (покупців) у контактних та безконтактних сервісах, як наприклад, супермаркети Tesco використовують технологію «Scan as you Shop», де клієнти сканують товари за допомогою мобільних додатків під час покупок. Це дозволяє уникнути черг і спростити процес оплати;

- технології, що створюють нові типи бізнесу торгових компаній і змінюють процеси надання послуг, як наприклад, компанія ІКЕА впроваджує віртуальні технології декорування приміщень. Клієнти можуть використовувати мобільний додаток або спеціальні пристрої для перегляду меблів та декору у власному просторі за допомогою доповненої реальності;

- забезпечити реалізацію нових товарів, які відповідають потребам сучасного споживача. Так, компанія Beyond Meat розробляє рослинні альтернативи м'ясу, такі як рослинні бургери і ковбаси, щоб задовольнити попит споживачів, які шукають здорові та екологічні альтернативи традиційним м'ясним продуктам [1].

Військові дії в Україні мають значний вплив на інноваційне середовище країни. Це пов'язано з такими факторами, зокрема:

- війна призвела до серйозних економічних проблем: скорочення інвестицій, зростання бізнес-ризиків і зниження попиту на вітчизняну продукцію. Ці фактори стали перешкодою для розвитку інноваційного середовища країни;

- велика кількість технічних експертів і підприємців-новаторів покинули країну під час конфлікту. Це призводить до втрати технічного досвіду та зменшення кількості інноваційних проєктів;

- економічні труднощі зменшують спроможність фінансування інноваційних проєктів в Україні. Більшість фінансових ресурсів зосереджено в галузях промисловості, які є пріоритетними для відновлення країни та вимагають великих капіталовкладень, як то будівництво та енергетика [5].

Фінансова підтримка надзвичайно важлива для інноваційного розвитку суб'єктів господарювання, тому необхідно знайти джерела фінансування. Це питання частково вирішується державою спільно з партнерами з ЄС. Важливу роль у цьому відіграє Фонд розвитку підприємництва, який здійснює фінансування через кредитні схеми. З метою залучення нових іноземних інвестицій Європейська Бізнес Асоціація створила інтерактивну карту інвестиційних та бізнес-можливостей в Україні, що стало важливим внеском у розвиток інновацій під час війни. Карта допомагає потенційним інвесторам розібратися в інвестиційному проєкті, його особливостях, деталях і, при зацікавленості, можливість залишити заявку. Цей інтерактивний інструмент містить інформацію про всі регіони країни – населення, природні ресурси, навчальні заклади, розмір, галузі тощо. В описі проєкту можна дізнатися про його ініціатора, статус, суму інвестицій, місцезнаходження, мету, термін реалізації та іншу інформацію [6].

Ризики, що виникають під час інноваційної діяльності, включають такі аспекти:

- ризик вибору неправильного напрямку інноваційної діяльності;
- ризик недостатнього фінансування інноваційної діяльності;
- ризики забезпечення ресурсами, необхідними для інноваційної діяльності;
- маркетингові ризики реалізації результатів інноваційної діяльності;
- ризик непередбачених витрат і скорочення доходів;
- ризики зростання конкуренції;
- ризики, пов'язані з недостатньою укомплектованістю персоналом;
- ризики, пов'язані із забезпеченням права власності на інноваційні продукти тощо [7].

У контексті світу роздрібної торгівлі, який динамічно змінюється, та інноваційного середовища в Україні можна зробити декілька ключових висновків.

По-перше, інновації є важливим фактором для успішного розвитку роздрібної торгівлі, а також для забезпечення конкурентоспроможності на ринку. Впровадження нових технологій, вдосконалення методів продажу та обслуговування, а також реагування на зміни у попиті споживачів дозволяють компаніям пристосовуватися до мінливих умов.

По-друге, необхідно активно працювати в напрямі управління ризиками, пов'язаними із впровадженням інновацій. Тут переважно йдеться вибір інструментів та методів для їх своєчасного розпізнавання, оцінки та розробки заходів щодо мінімізації їх рівня.

По-третє, співпраця з різними організаціями та партнерами, такими як Національна федерація ритейлу, центри інновацій та інші структури, є ключовою для трансферу знань, вирішення спільних проблем та використання синергійних можливостей.

Загалом, інновації в роздрібній торгівлі в Україні вимагають комплексного підходу, що враховує не лише технологічні аспекти, але й економічні, соціальні та організаційні вимоги. Тільки шляхом активної співпраці та постійного пошуку нових можливостей компанії зможуть досягти успіху в умовах постійних змін та конкуренції.

Список використаних джерел:

1. Безус А.М., Шевчун М.Б., Безус П.І. (2019). Перспективи інноваційного розвитку роздрібної торгівлі в Україні. Економіка і держава. (5). С.24-28. URL : http://www.economy.in.ua/pdf/5_2019/7.pdf.
2. Official site of National Retail Federation (NRF). URL : <https://nrf.com/>.
3. Walmart Expands Its Use of VR for Training and Recruitment. URL : <https://hrretail.wbresearch.com/blog/walmart-vr-training-recruitment-strategy>.
4. Amazon ввела інноваційну технологію оплати в магазинах Whole Foods. Можна розраховуватися одним порухом долоні. *Forbes Ukraine*. 21.04.2021. URL : <http://surl.li/ruopa>.
5. Климаш Н. Інноваційний розвиток України: перешкоди та можливості. *Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні: виклики воєнного часу* : Тези доп. XIV Міжнар. бізнес-форуму (Київ, 23 берез. 2023 р.). Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2023. 197 с. (С.33-35).
6. В Україні розробили карту інвестиційних та бізнес можливостей. 13.02.2023. URL: <https://agroportal.ua/news/finansy/v-ukrajini-stvorili-kartu-investiciynih-ta-biznes-mozhливostey>.
7. Ріщук Л.І., Гаврилова К.М. Ризики інноваційної діяльності підприємства. *Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні* : Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (Вінниця, 2-3 берез. 2023 р.). Вінниця: ВНТУ, 2023. 445 с.(С.146-147).